

Norske
Kulturarrangører

Tilgjengelighets- håndboka

En håndbok for et mer tilgjengelig kulturliv

Norske Kulturarrangører (NKA)
Postboks 575 Sentrum
Besøksadresse: Rosenkrantz gate 9
Tlf: 22 20 00 22
post@arrangor.no
www.arrangor.no
© 2026 Norske Kulturarrangører

Idé og initiativ: Anders Tangen og Berit Vordal
Forfatter: Berit Vordal
Redaktør revidert utgave: NKA – Marte Øslebø Knutsen
Design: Frida Solvang, Klingit
Illustrasjoner: Ståle Gerhardsen

ISBN 978-82-999272-7-7
1. utgave utgitt 2017
2. utgave utgitt 2026

En spesiell takk til

Miranda Moen

Marthe Berg

Cato Lie, FFO

Vigdis Endal, SAFO

Synne Lerhol, Unge Funksjonshemmede

Jørgen Foss, Norges Handikapforbund

Kristine Villi, Norsk forbund for utviklingshemmede

Kristin Bille, Deltasenteret

Gideon Feldman, Attitude is Everything

Eirin Hammari, Festspillene i Nord-Norge

Nicholas D. Williams, Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Nordland

Ståle Normann, FFO

Joakim Weibull, Olavsfestdagene

Solveig Dahle, Trondheim kommune

Rudolf Bryhn, Standard Norge

Kristell Jüriloo, Likestilling – og diskrimineringsombudet

Mette Møller, Kulturdepartementet

Gunhild Haug og Eli Norvik, NAV

Birger Nymo, Norges Handikapforbund

Ingeborg Bjark, Bufdir

Administrasjonen i Norske Kulturarrangører

Støttespillere

Balansekunst

Kilder

- Bufdir.no
- uleselig.no
- blindeforbundet.no
- nhf.no
- dbs.no
- ldo.no
- standard.no
- ffo.no
- safo.no
- ungefunksjonshemmede.no
- difi.no
- lovdata.no
- nav.no
- tilgjengelighet.no
- universellutforming.org
- godadgang.dk
- ledsagerordningen.no
- ledsagerbevis.no
- tilgjengelighetsmerket.no
- arrangor.no

Foto: Anki Grøthe
Øyafestivalen

Universell utforming og kulturarrangementer for alle

Tilgjengelighetsmerket har som mål å inspirere kulturarrangører til å gjøre sine kulturarrangementer tilgjengelig for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Etter 10 år med kurs om universell utforming/tilgjengelighet på kulturarrangement får vi mange tilbakemeldinger på at det er blitt bedre for mennesker med nedsatt funksjonsevne å delta på kulturarrangement, men det betyr ikke at alt er optimalt.

Mange som arbeider med kulturarrangementer er prisgitt den bygningen de arrangerer i, eller det uteområdet de skal gjøre om til en kulturarena. Det er ikke alltid mulig å oppfylle alle krav til tilrettelegging, men mye kan gjøres gjennom bevisstgjøring hos alle ansatte og god informasjon om tilgjengelighet på nettsiden og i trykket materiell.

I arbeidet med denne håndboka er det forsøkt å samle informasjon som kan være nyttig for kulturarrangører som vil satse på universell utforming/tilgjengelighet. Vi har delt informasjonen inn i 8 innsatsområder. Hvert innsatsområde sier noe om hva som er viktig for å få til bedre opplevelser for publikum, aktører, frivillige, leverandører og ansatte. I håndboka finnes en sjekklister som kan brukes til å sjekke hvor det er nødvendig å gjøre forbedringer.

Å klare seg selv og ta aktiv del i samfunnslivet er en menneskerett. Diskriminering- og tilgjengelighetsloven fastslår at mangel på tilrettelegging er diskriminerende. Universell utforming/tilgjengelighet på kulturarrangement gir mennesker med nedsatt funksjonsevne mulighet til opplevelse og deltakelse i samfunnet på lik linje med andre.

Foto: Jane Lool
Arrangørkonferansen 2025

Innhold

En spesiell takk til	3
Støttespillere og kilder	4
Universell utforming og kulturarrangementer for alle	6
Innhold	8
Bakgrunn	10
Det som er nødvendig for noen, er bra for alle	12
Innsatsområdene	14
1. Informasjon	16
2. Billettbestilling	20
3. HC-toalett	22
4. Trinnfri adgang	26
5. Teleslynge og tolketjeneste	30
6. Skilting	32
7. Vertskap og servicefunksjoner	34
8. Sikkerhet	36
Ledsagerbevis	38
☒ Sjekkliste	40
Tiltaksplan	44
Opplæringsprosessen	48
Evaluering	50
☒ Tilgjengelighetsmerket	52
Bli sertifisert	54
Sluttord	56
Organisering	58
<u>FN-konvensjonen</u>	60

Målgruppen for Tilgjengelighetshåndboka er arrangører for festivaler, konsertscener, kulturhus m.m.

Bakgrunn

Tilgjengelighet Kultur-Norge er etablert etter en idé fra Attitude is Everything (AiE) fra Storbritannia. Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Nordland tok initiativ til prosjektet i 2014, og de innledet et samarbeid med Norske Kulturarrangører og Norske festivaler. Forprosjektet fikk navnet: Tilgjengelighet for Festivaldeltakere med funksjonsnedsettelse. Prosjektet ble ledet av en prosjektgruppe bestående av initiativtakerne i tillegg til Norges Handikapforbund, Olavsfestdagene og Festspillene i Nord-Norge. Prosjektleder for forprosjektet var Nicholas D. Williams.

Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Nordland finansierte prosjektleder i forprosjektet. Forprosjektet fikk prosjektmidler fra Bufdir i 2014/15. I alt fem kulturarrangører deltok i forprosjektet: Festspillene i Nord-Norge, Olavsfestdagene, Vulkan Arena, Musikkflekken og Parkenfestivalen.

Forprosjektet Tilgjengelighet for Festivaldeltakere med funksjonsnedsettelse ble avsluttet høsten 2015, og med gode erfaringer fra forprosjektet ble prosjektet videreført under tittelen Tilgjengelighet Kultur-Norge. Dette var forløperen til det som i dag er Tilgjengelighetshåndboka og Tilgjengelighetsmerket.

Prosjektet ble ledet av Norske Kulturarrangører og Norske Festivaler, i samarbeid med brukerorganisasjonene Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner og Unge funksjonshemmede. Prosjektet fikk faglig veiledning fra Deltasenteret og la til rette for et godt samarbeid mellom fylkeskommunale og kommunale råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne og kulturprodusenter som var med på prosjektet.

Målet er at alle som går på kulturarrangement skal på så selvstendig grunnlag som mulig ha tilgang til områder, produkter og tjenester.

Foto: Olav Holten
Kulturscenen Oslo Pride

Det som er nødvendig for noen, er bra for alle

Å klare seg selv og ta aktiv del i samfunnslivet blir av de aller fleste sett på som et viktig gode. Definisjonen på universell utforming handler om å tilrettelegge omgivelsene på en slik måte at de er tilgjengelige for alle.

Kultursektoren kan bli bedre på tilgjengelighet. Innsatsområdene i Tilgjengelighets-håndboka er innspill på hvordan tilrettelegge for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det viktigste steget mot et tilgjengelig kulturarrangement er å skape bevissthet og gode holdninger i organisasjonen.

Holdningsendring handler om kunnskap om hvorfor vi skal endre adferd. For å kunne øke deltakelsen for mennesker med nedsatt funksjonsevne i kulturlivet både som publikum og frivillig, må kulturarrangører ha kunnskap om de utfordringene mennesker med nedsatt funksjonsevne møter når de ønsker å delta på et kulturarrangement.

Ved å endre på omgivelser vil flere få tilgang og/eller sitte igjen med en bedre opplevelse av å delta. Et samarbeid med kommunen og brukerorganisasjonene vil være nyttig i arbeidet for bedre tilgjengelighet.

Foto: Helge Brekke
Cosmopolite, Songs for Gaza

Innsatsområdene

Tilrettelegging handler om kunnskap. Innsatsområdene er en oversikt over ulike deler av et kulturarrangement som kan tilpasses og gjøres tilgjengelige. Det er ikke alltid mulig å gjennomføre alle punkter på hvert område, men her får du en veileder til å gjøre ditt arrangement/spillested mer tilgjengelig.

Alle må jobbe med å gjøre eget arrangement tilgjengelig for flest mulig ut ifra sin egen økonomiske situasjon. Husk at mye kan gjøres med små midler. Det handler ofte om å være bevisst på tilgjengelighet og å ta det med som en naturlig del av planleggingen av arrangementet.

1. Informasjon
2. Billettbestilling
3. HC-toaletter
4. Trinnfri adgang
5. Teleslynge og tolketjeneste
6. Skilting
7. Vertskap og servicefunksjoner
8. Sikkerhet

Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne
(Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven)

§ 1. Formål

Lovens formål er å fremme likestilling og likeverd, sikre like muligheter og rettigheter til samfunnsdeltakelse for alle, uavhengig av funksjonsevne, og hindre diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Loven skal bidra til nedbygging av samfunnsskapte funksjonshemmende barrierer og hindre at nye skapes.

1. Informasjon

God informasjon er viktig for at publikum og frivillige skal føle seg trygge på at kulturarrangementet er tilgjengelig for mennesker med nedsatt funksjonsevne. De trenger å finne god informasjon om hvor tilgjengelig arrangementet er før de bestiller billett.

Informasjonen bør være tydelig og presis, og den må dekke alle sider av arrangementet. Språket bør være så enkelt som mulig. Unngå intern sjargong og bruk gjerne bilder og piktogram. Piktogram er symboler som brukes av folk med kognitive funksjonsnedsettelser. Bruk en font som er tydelig med bokstaver som er enkle å lese for folk med lesevansker. Bruk svart tekst på hvit eller gul bakgrunn. Unngå bruk av tekst på bildebakgrunn.

Det kom i 2021 et lovkrav om at nettsider skal være universelt utformet. Hvor god informasjonen er på nettsiden, kan være avgjørende for at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal oppsøke ditt kulturarrangement. Vi anbefaler at dere går inn på uutilsynet.no og sett dere godt inn i regelverket for utforming av nettsider for å kunne sjekke egen nettside og vite hva dere kan kreve når dere skal bestille en nettside.

[Uutilsynet: Læringskurs om universell utforming av nettinhold](#)

Forskrift om universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologiske (IKT)-løsninger.

§ 1.Forskriftens formål

Forskriftens formål er å sikre universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologiske løsninger, uten at det medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten.

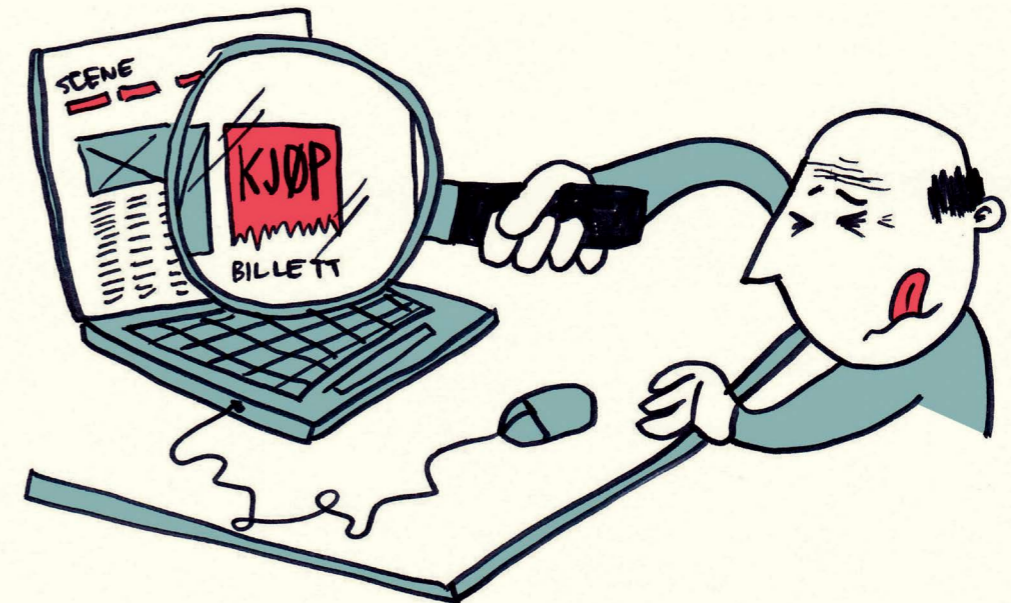
Med universell utforming menes at utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i informasjons- og kommunikasjonsteknologi er slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig.

Husk!

1. Gjør universell utforming til en del av kontrakten med leverandører
2. Ta med ekspertise på laget
3. Snakk sammen om universell utforming
4. Test universell utforming
5. Gjenbruk gode komponenter
6. Bruk riktig kode og strukturer teksten
7. Bruk andre alternativ enn captcha
8. Tillat tilpasning av siden
9. Alt innhold bør kunne nås med tastaturet
10. La brukerne få vite hvor på siden de er
11. Test din side med tastatur
12. Husk god markering av lenker
13. Test kontrast mellom tekst og bakgrunn
14. Lag forståelige lenketekster
15. Tekst video
16. Bruk alternativ tekst
17. Bruk klart språk og tydelige overskrifter
18. Gi tydelige feilmeldinger
19. Gjør det enkelt å ta kontakt

Når nettsiden er klar bør du gå nøye gjennom innholdet

- Nettsiden bør ha en tydelig link til tilgjengelighetsinformasjon. Denne informasjonen bør ligge sammen med eller nært billettbestilling
- Informasjonen bør være tilgjengelig som Word dokument eller PDF
- Informasjon bør finnes i lydformat
- Legg gjerne ut et kart som viser hvor i salen/lokalet rullestolplasser og HC-toalett finnes. Festivalarrangører bør legge ut et områdekart som viser HC-toalettets plassering, HC-ramper, HC-parkering og HC-camping. Samme informasjon bør være tilgjengelig i trykket materiale

2. Billettbestilling

Mange mennesker med funksjonsnedsettelse kan møte på første hindring allerede ved billettbestilling. Erfaringer viser at mennesker med nedsatt funksjonsevne ofte må gjennom en særprosedyre for å bestille billetter. De må ringe for å få nødvendig informasjon og står da ikke i samme kø som de som bestiller på nett. Å sikre tilgjengelig billettbestilling er avgjørende for å kunne skape likestilling og likeverd for publikummere med nedsatt funksjonsevne. Det bør være mulig å bestille billett, ledsagerbevis og melde inn tilgjengelighetsbehov samtidig, og det bør kunne gjøres på nett. På den måten kan mennesker med nedsatt funksjonsevne bestille billetten sin på samme måte som funksjonsfriske. De må kunne motta bekreftelse på e-post, og de må kunne hente ut sine billetter på de samme stedene som alle andre.

Tilgjengelighetsinformasjon

Hva må stå i informasjonen om tilgjengelighet? Her er eksempler på hva som er nødvendig å vite for mennesker med nedsatt funksjonsevne før de bestiller billett.

Eksempler

- HC-parkering
- Heis/trinnfri adgang
- HC-toalett
- Teleslynge
- Ledsagerbevis
- Rullestolrampe
- Tolketjeneste

Akkreditering av frivillige

Mennesker med nedsatt funksjonsevne skal på lik linje med funksjonsfriske ha mulighet til å delta som frivillig på kulturarrangement. Informasjon om akkreditering bør inneholde info om:

- Tilgjengeligheten på et kulturarrangement
- Ledsagerbevis

Foto: Sveinung Hoel Bjorå
Sentralen

3. HC-toalett

Fungerende HC-toalett er en av de viktigste forutsetningene for en god kulturopplevelse for en med funksjonsnedsettelse. Selv om man bruker bygninger med HC-toalett finnes det mange HC-toaletter som ikke er funksjonelle.

Husk!

- Vaskhøyden
- Snusirkel for rullestol
- Speil høyde
- Belysning
- Vegghåndtak
- Nødsignal
- Fargekontrast mellom gulv og vegg
- Døråpner
- Skiftebord for voksne (hvis det er plass)
- Se til at HC-toaletter inngår i rutinene for rengjøring og påfylling av såpe og toalettpapir
- HC-toaletter skal ikke være lagerplass for øl eller rengjøringsutstyr

[Mer info på nhf.no](http://nhf.no) - Norges Handikapforbund

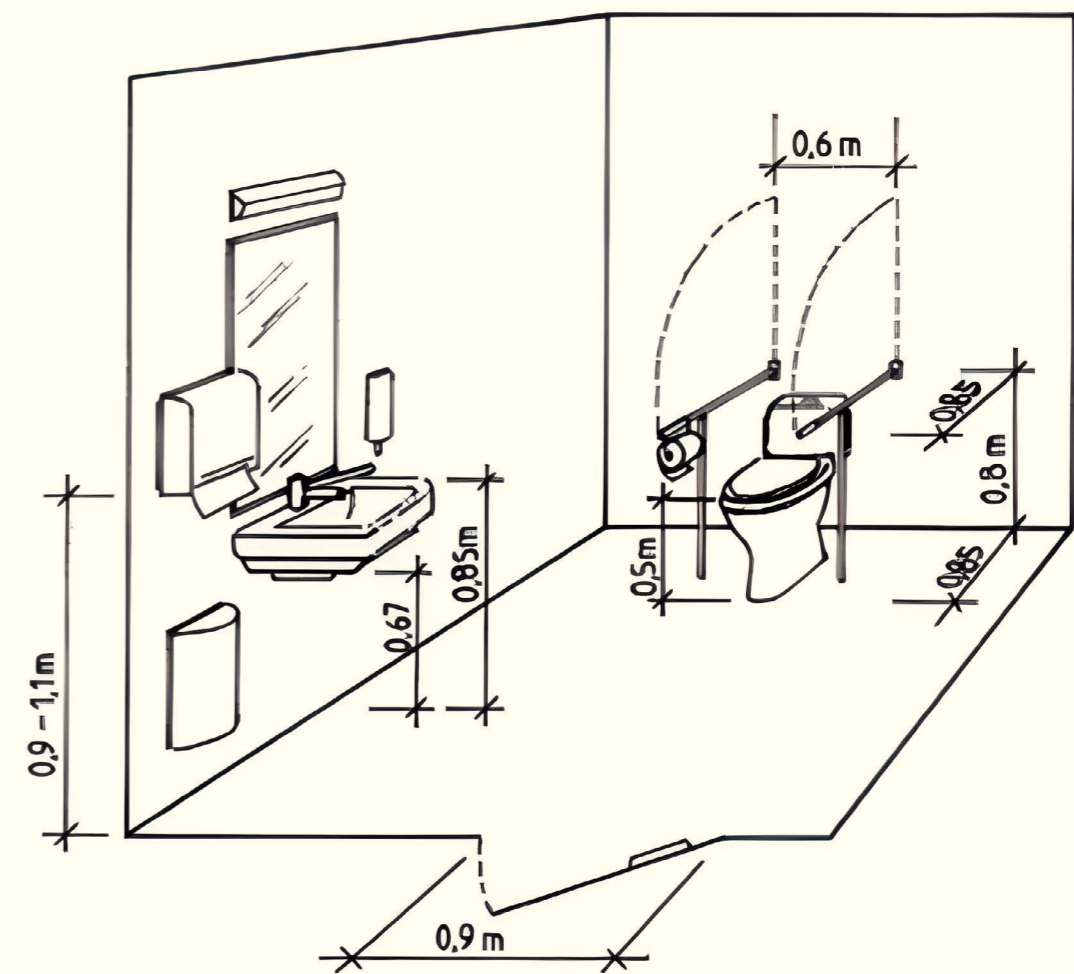
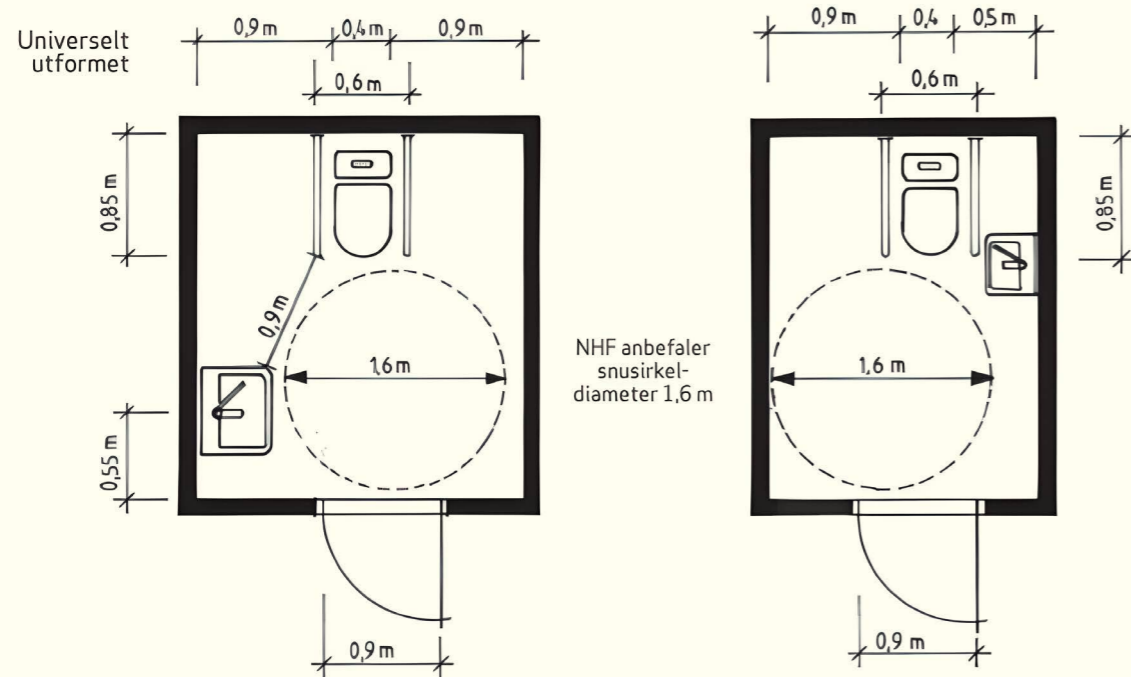

HC-toalett på utearrangement

Sørg for at HC-toalett er lett tilgjengelig. Det er viktig at HC-toalettet kun kan brukes av mennesker med nedsatt funksjonsevne. En løsning kan være et akkrediteringsbånd som viser tilgang til HC-toalettet og at noen er vakt ved døren. Sjekk at toalett er rent og ryddig. Opplys om avstand til toalett fra scene, inngang og serveringssted.

Utstyr

- Håndtak ved toalett og vask
- Såpe og tørkepapir
- Toalettpapir
- Rengjøringspapir for toalettsete

4. Trinnfri adgang

Med trinnfri adgang menes forholdene langs den strekningen publikum, ansatte/frivillige og artister beveger seg på mellom inngangen til bestemte destinasjoner inne i lokalet eller på uteområdet.

Destinasjonene kan være blant annet

- Scenen
- Backstage
- WC
- Bar
- Informasjon/billettkontor
- Garderobe

Forhold som må vurderes er

- Inngangs- og utgangsdører
- Dører til scene
- Rømningsveier
- For å sikre likeverd skal alle kunne bruke samme inngangsdør
- Alternative innganger må være godt skiltet fra hovedinngangen

Festival og utearrangement

Utearealet kan tilsynelatende være flatt og fint, men det gjør ikke automatisk området tilgjengelig. Kartlegg tilgjengeligheten på området og finn ut hvordan dårlig vær kan påvirke dette. Det enkleste er å bruke eksisterende veier/stier. Midlertidige stier eller bruk av matter for rullestolbrukere og andre med bevegelseshemninger kan være et godt alternativ. Pass på at det er nok plass til møtende rullestolbrukere og eventuelle biler hvis relevant. Pass også på å legge inn ramper der det er nødvendig. Drenering eller fjerning av overflatevann kan være viktig. Se på muligheten for egne veier/stier for publikum med nedsatt funksjonsevne.

Foto: Manuel Madsen
Verdens Jul

Merk nivåforskjeller tydelig hvis de er potensielle snublefeller. Pass på at unødvendig skilting og annet utstyr ikke er plassert i veien for blinde eller rullestolbrukere. Unngå trapper i barer og boder. Dekk over kabler, ledninger etc. – bruk gjerne fargede kabler. Vær oppmerksom på at telt, tau, plugg, påler etc. bør merkes godt. Sørg for å ha nok plass mellom boder og andre installasjoner for å gi manøvreringsplass til rullestolbrukere.

Permanente og midlertidige rampekonstruksjoner

- Ramper som har en lengde på under 3 m kan ha et stigningsforhold på 1:12
- For hver 0,6 m høydeforskjell skal det være et horisontalt hvileplan med lengde på minimum 1,5 m
- Rampe med lengde på over 3 m skal ha et stigningsforhold på maksimum 1:20
- Husk at ramper trenger gelender
- Overflatene må ikke være glatte
- Plasser ramper slik at inngangen ikke blir hindret av folk

Hvem har behov for tilgang til en forhøyet tribune?

- Rullestolbrukere – om de vil forbli sittende i stolen sin eller flytte over til annen stol, uavhengig av om de er i stand til å gå eller ikke
- Personer som ikke kan stå i lengre perioder, selv om de ikke bruker rullestol
- Personer med syns- og hørselshemminger
- Personer som kan bli engstelige når de oppholder seg i store folkemengder

5. Teleslynge og tolketjeneste

Teleslynge

- Ved billettbestilling bør det være mulig å bestille teleslynge eller få informasjon om at teleslynge er tilgjengelig for besøkende
- Formidling av informasjon/lyd gjennom lydoverføring som fortrinnsvis lydutførelsesanlegg, teleslynge, infrarødt anlegg eller FM anlegg
- Visuell informasjon: infoskjermer, display, oppslag og annen skriftlig informasjon
- Gode lydforhold som minsker bakgrunnsstøy fra omgivelsene (akustikk)
- Mulighet for å få med seg varslings signaler, som alarmer gjennom lys og vibrasjon

Tolketjeneste

NAV har tolketjeneste som kan bestilles ved behov. Det er viktig å være klar over at bestillingen må skje i god tid før arrangementet skal gjennomføres. Tolkemetoder:

- **Tegnspråktolking**

Tolken oversetter fra norsk talespråk til norsk tegnspråk.

- **Stemmetolking**

Tolken oversetter fra norsk tegnspråk til norsk talespråk.

- **Skrivetolking**

Tolken oversetter lyd og tale til skrift. Det som sies skrives ned og vises på en skjerm eller et lerret.

- **Taletolking**

Tolken gjengir det som blir sagt med stemme til personer med hørselsrest, ofte via tekniske hjelpemidler.

6. Skilting

Skilt skal gi nødvendig informasjon, og de skal være lette å se og oppfatte. Skilt skal plasseres tilgjengelige og lett synlige, både for sittende og stående personer.

Her er de viktigste tingene du må huske på når du skal skilte

- Informasjonsskilt skal plasseres i øyehøyde. Det vil si en senterhøyde på 150 cm. I tillegg skal det være mulig å komme helt inntil skiltet. Det må derfor ikke plasseres gjenstander foran skilt
- For skilt man kan gå helt inntil skal mindre tekstmengder utformes med opphøyde taktile bokstaver. Her anbefales punktskrift
- Skilt som plasseres mot en lys bakgrunn bør ha mørk bakgrunn med hvit eller svak nedtonet tekstfarge
- Luminanskontrasten mellom skilt og bakgrunn, og mellom tekst og bakgrunn, skal være på minimum 0,8
- Skilt med korte tekstmengder skal ha en bokstavhøyde på 50 millimeter. Skilt med lengre tekster, for eksempel et restaurantnavn, skal ha en teksthøyde på 25 millimeter
- Skrifttypen må være ren uten seriffer, ikke kursiv og med opphøyde taktile bokstaver. Bruk av kun store bokstaver bør unngås, da dette foringer lesbarheten
- Skilt innendørs må være belyst med min 300 lux
- Skilt kan ikke ha blanke overflater, dette gir sjenerende reflekser ved belysning
- Gjennomlyste skilt må ha lys tekst på mørk bakgrunn
- Symboler og piktogrammer skal også utformes opphøyd taktilt og med punktskrift
- Viktig informasjon skal være tilgjengelig på lyd, eventuelt også i punktskrift

Blindeforbundet.no
Uleselig.no

7. Vertskap og servicefunksjoner

God tilrettelegging for mennesker med nedsatt funksjonsevne handler om god planlegging, gode holdninger og evne til å løse de utfordringer som oppstår underveis. Det er ikke alltid så mye som skal til for å øke tilgjengeligheten. Opplæring av ansatte, informasjon til publikum og frivillige er en bra start.

Leier dere inn vakthold, eller andre funksjoner, er det viktig å kvalitetssikre at de har fått god opplæring i hvordan de skal møte arrangementets deltakere, være seg publikum, inviterte gjester, aktører og ansatte. En publikumsopplevelse starter allerede på arrangementets nettside, eller andre kommunikasjonsflater, og varer kanskje helt til publikummeren forteller om sin opplevelse til noen. Små tiltak kan gjøre store forskjeller – dette gjelder publikumsreisen, samarbeidspartnere, leverandører, ansatte og frivillige. Det er helt essensielt at bevissthet og kunnskap om tilgjengelighet prioriteres for å sikre et mer inkluderende kulturliv for alle. Derfor er det viktig med god opplæring,

**Små tiltak kan gjøre store forskjeller
– dette gjelder publikumsreisen, samarbeidspartnere,
leverandører, ansatte og frivillige.**

Foto: Traveley Media
Livestockfestivalen

8. Sikkerhet

Det er viktig at kulturarrangører fokuserer på sikkerhet både på og utenfor scenen. Alle kulturarrangement bør tilrettelegge for at alle, uavhengig av funksjonsevne, skal kunne delta som publikum uten at det går ut over sikkerheten. Manglende tilgjengelighet kan virke diskriminerende.

Sikkerhet handler om blant annet god informasjon og gode rutiner. Gå gjennom produksjonsplan og se hvor det kan være behov for økt sikkerhet. Merk alle rømningsveier og sørg for at alle vet hvordan evakueringen skal foregå. Glassdører og andre utsatte områder som kan innebære kollisjon eller annen fare (søyler, utspring, nivåforskjeller) må merkes med farget tape eller liknende.

Tenk over om plassering av rullestolrampen virker diskriminerende eller om den må plasseres slik av sikkerhetsmessige årsaker. Har dere bygget rampen selv eller leid den?

Sjekk ut vårt kapittel om sikkerhet i Arrangørwikien på våre nettsider. Her er mange gode råd om hvordan dere kan jobbe med sikkerhet både for aktører og publikum.

- Er alle nødutganger tydelig merket?
- Kan brannalarm oppfattes av syns- og hørselshemmede?
- Er det rutiner for varsling av brann?
- Er det utarbeidet planer for evt. evakuering av deltakere med nedsatt funksjonsevne?

Alternative varslingsmetoder ved brann gjelder spesielt deltakere med syn-, hørsel- eller bevegelseshemming. For eksempel synshemmede som ikke kan varsles ved bruk av skjerm, og hørselshemmede som ikke kan varsles ved hjelp av lyd. Rutiner for varsling og evakuering må også ta høyde for at uforutsette ting kan oppstå og bør derfor inneholde minst to alternativer.

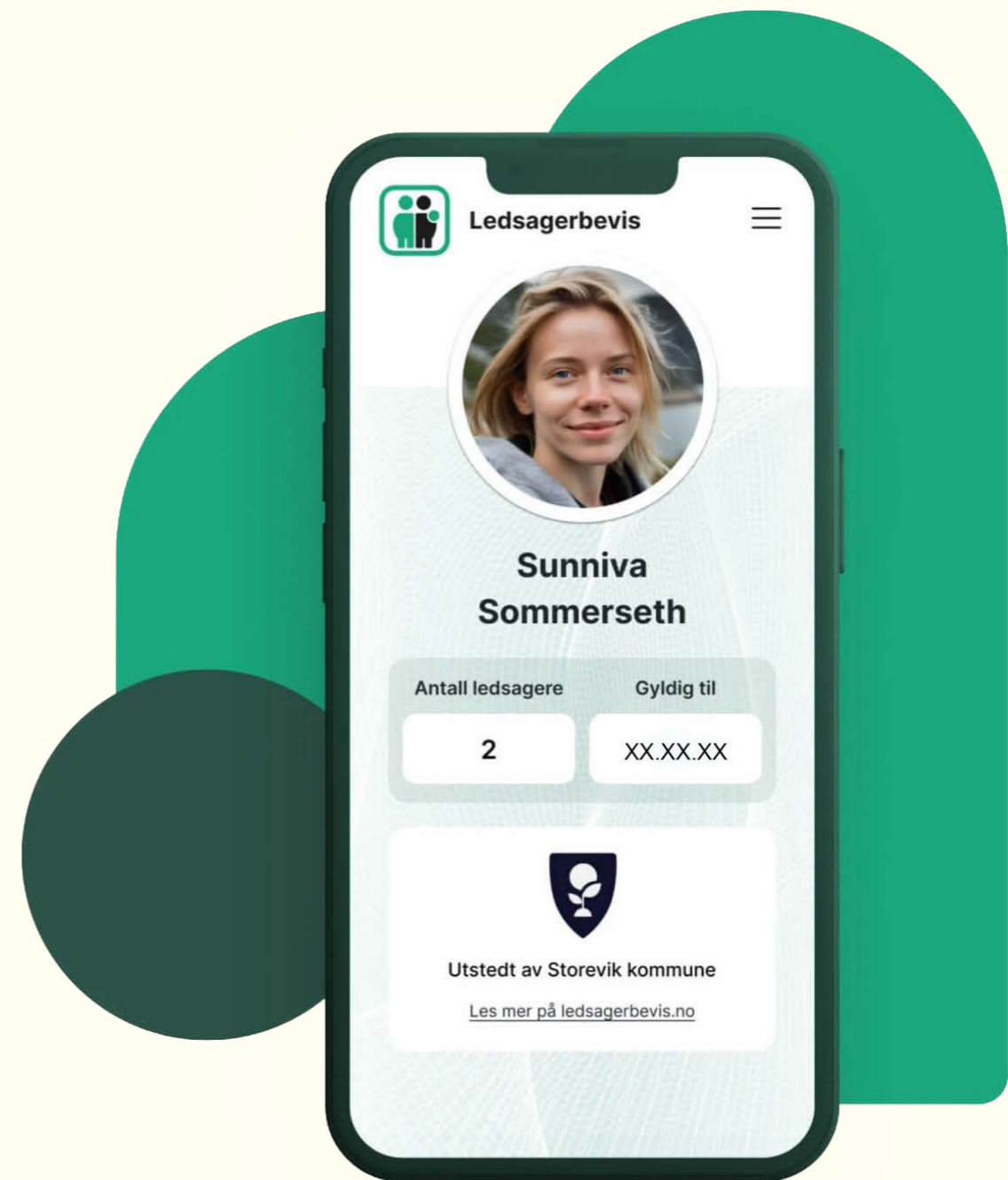
Les mer om sikkerhet her:
[Norske Kulturarrangører](#)
[Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap](#)

Ledsagerbevis

Ledsagerbevis er et fysisk eller digitalt bevis som kan gis til personer som på grunn av nedsatt funksjonsevne trenger ledsager for å delta i samfunnslivet. Hver kommune har sitt eget søknadsskjema for ordningen.

Ledsagerbevis er ikke lovpålagt. Det er en frivillig ordning som kommunene kan innføre. Ordningen skal gi ledsager fri adgang til offentlige kultur- og fritidsarrangement og offentlige transportmidler der ordningen aksepteres. Målet med ledsagerbevisordningen er å gjøre deltakelse enklere, forebygge isolasjon og slik bidra til økt livskvalitet for den enkelte.

[Les om digitalt ledsagerbevis her](#)

✓ Sjekkliste

For at det skal være mulig å få en oversikt over hva som må forbedres, vil denne sjekklisten være et nyttig verktøy. Listen kan brukes til å sjekke tilgjengeligheten på arrangementer i sin helhet, eller man kan velge ut elementer avhengig av type arrangement, deltakere og hvilke behov som er meldt inn. Ofte må man gjøre noen valg. Hva er viktigst, hva er oppnåelig og hva er akseptabelt i den gitte situasjonen? Merking er for eksempel spesielt viktig for synshemmede, og den fysiske tilgjengeligheten er svært viktig for deltakere med nedsatt bevegelse. Der hvor tilgjengeligheten ikke er optimal, gjelder det å finne gode løsninger for det enkelte arrangement.

Sjekklista på neste side bygger på sjekkliste fra Deltasenteret og erfaringer fra Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO).

Foto: Melanie Leay
Tons of Rock

1. Informasjon

- Er hjemmeside og trykket materiell universelt utformet?
- Finnes det et kart over området/lokalet med tilhørende tilgjengelighetsinformasjon på hjemmesiden?
- Er offentlig kommunikasjon og transport tilgjengelig for bevegelseshemmede?
- Er det reserverte parkeringsplasser for bevegelseshemmede i nærheten av inngangen?
- Er det trinnfri adkomst?
- Er det rekkverk med to høyder i full lengde ved alle utvendige og innvendige trapper og ramper?
- Er utearealene tilgjengelige for alle?

2. HC-toalett

- Finnes det toalett som er dimensjonert for rullestolbrukere i rimelig nærhet?
- Er toalettet ryddet og uten hindringer for rullestolbrukere?
- Er toalett tydelig merket og skiltet til?

3. Billettsalg

- Godtar dere ledsagerbevis?
- Kan alle melde inn tilgjengelighetsbehov i billettbestillingsprosessen?
- Finnes det tilgjengelighetsinformasjon på hjemmeside og i trykket format?

4. Trinnfri adgang

- Er alle terskler kartlagt og utbedret? Terskler må ikke overstige 2,5 cm og skal være avfaset
- Finnes det heis som tar elektrisk rullestol mellom alle etasjer?
- Har heisen betjeningspanel i sittehøyde?

5. Teleslynge og tolketjeneste

- Er det teleslynge ved resepsjon og scene?
- Er relevante aktører tilbudt tolketjeneste?

6. Skilting

- Er alle skilt plassert lett synlig for både sittende og stående?
- Finnes det orienteringspunkter som lys, kantlister og markert underlag/ledelinjer inne og ute?
- Er de røykfrie områdene utendørs markert?
- Er alle næringsmiddel merket?

7. Vertskap og servicefunksjoner

- Har ansatte fått tilstrekkelig opplæring i tilgjengelighet?
- Har innleide funksjoner fått tilstrekkelig opplæring i tilgjengelighet?
- Er det nok mennesker på jobb for å kunne følge opp nødvendige tilgjengelighetsbehov hos publikum?

8. Sikkerhet

- Er alle nødutganger synlige og tydelig merket?
- Kan brannalarm oppfattes av syns- og hørselshemmede?
- Er det utarbeidet plan for evakuering av deltakere med nedsatt funksjonsevne?

Tiltaksplan

Tilgjengelighet må være en del av organisasjonens styringsdokumenter, slik at det blir et sjekkpunkt på lik linje med andre oppgaver som skal gjennomføres til det beste for publikum, aktører og medarbeidere/frivillige. Derfor oppfordrer vi kulturarrangører til å lage en tiltaksplan for tilgjengelighet.

Ved å legge tilgjengelighet inn som en del av handlingsplan og strategi vil tilgjengelighet også kunne bli en budsjettpost. Noen tiltak krever økonomiske ressurser og dette krever langsiktig planlegging og budsjettering. God planlegging og gjennomføring gir grunnlag for gode løsninger og et positivt omdømme. Tiltaksplanen er et arbeidsdokument som må gjøres kjent i hele organisasjonen og den må revideres etterhvert som det gjøres endringer.

Utvikling av tiltaksplan

- Hva gjør vi allerede og hva har vi gjennomført per d.d?
- Hva ønsker vi å oppnå, og når ønsker vi å oppnå dette?
- Hva trenger vi for å nå målene?
 - Endre bygningsmessige forhold?
 - Endre organisasjonens politikk?
 - Endre organisasjonsprosesser?
 - Endre holdninger?
 - Hva haster å få på plass?
 - Hvem har hovedansvaret for denne typen arbeid?
 - Hvem har det overordnede ansvaret for oppfølging?
 - Hvilke ressurser er det behov for?

For å kunne lage en tiltaksplan er det nødvendig å gå gjennom arrangementslokalet eller festivalområdet med en sjekklister. Punktene i sjekklister er viktig i arbeidet med å forbedre arrangementets tilgjengelighet. Kryss av på det dere har, og se hva som gjenstår. De punktene som ikke er sjekket ut vil danne grunnlaget for tiltaksplanen.

Foto: Manuel Madsen
Senja Barnefestival

Eksempel på tiltaksplan

Tiltak	Beskrivelse	Hensikt	Frist	Kostnad	Ansvar	Oppnådd effekt
Informasjon						
Billettbestilling						
Trinnfri adgang						
HC-toalett						
Teleslynge og tolketjeneste						
Skilting						
Vertskap og servicefunksjoner						
Sikkerhet						

Opplæringsprosessen

Kartlegging

Første steg mot bedre tilgjengelighet på kulturarenaer er å foreta en kartlegging av kulturarrangøren for å sjekke nå-situasjonen. Denne kartleggingen danner grunnlaget for hvilke områder det skal fokuseres på under opplæringen.

Opplæring

Norske Kulturarrangører tilbyr opplæring til ledere, mellomledere og stab. Innholdet i opplæringen omfatter holdningsendring, kunnskap om universell utforming og tilgjengelighet, lover og regler, ledelse og omdømmebygging. De som får opplæring vil bli kjent med retningslinjene for bedre tilgjengelighet innenfor innsatsområdene.

Tiltaksplan

Kulturarrangøren skal som en del av opplæringen lage en tiltaksplan som beskriver de tiltak som skal gjennomføres. Tiltaksplan er grunnlaget for evaluering av tiltakene som er gjennomført.

Gjennomføring

For å sjekke at Tiltaksplanen er fulgt opp og at det som ligger i planen er gjennomført, vil kulturarrangøren få besøk av en representant fra Norske Konsertarrangører på sitt kulturarrangement.

Evaluering

Rapporten fra representanten fra Norske Kulturarrangører danner grunnlaget for evalueringen som blir sendt kulturarrangøren. Evalueringen består av en vurdering av tilgjengeligheten og forslag til videre forbedringer.

Synliggjøring

Alle som har gjennomført kurs i bedre tilgjengelighet på kulturarrangement vil få et symbol som en bekreftelse på gjennomført opplæring og gjennomføring. Symbolet skal brukes på nettsiden og i trykket materiale. Les mer om Tilgjengelighetsmerket på side 52.

Evaluering

Evaluering er viktig for å få svar på om organisasjonen er på riktig vei. Evalueringen bør gjøres både internt og eksternt. Gjennom spørreundersøkelser blant publikum får dere publikums oppfatninger av arrangementets tilretteleggingskvaliteter. Intern evaluering vil gi svar på om organisasjonen jobber etter vedtatt målsetting.

Gode spørsmål er viktig for at evalueringen skal være et nyttig redskap i videre planlegging. På den måten får organisasjonen svar på hvilket arbeid som gjenstår og hvilke oppgaver som er løst på en hensiktsmessig og tilfredsstillende måte sett ut ifra et brukerperspektiv. Bruk svarene aktivt i videre planlegging.

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Artikkel 1. Formål

Denne konvensjon har som formål å fremme, verne om og sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne full og likeverdig rett til å nyte alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter, og å fremme respekten for deres iboende verdighet.

Tilgjengelighetsmerket

Tilgjengelighetsmerket er en sertifisering for kunst- og kulturaktører som har god tilgjengelighet for mennesker med nedsatt funksjonsevne på sine arrangementer.

Omlag 1/4 av Norges befolkning har en funksjonsnedsettelse. Ved å benytte Tilgjengelighetsmerket når du nye publikumsgrupper og viser at ditt arrangement er tilgjengelig for flere.

Formålet med Tilgjengelighetsmerket er

- Bedre tilgjengeligheten på kunst- og kulturarenaer for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Tilgjengeliggjøre relevant informasjon for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Synliggjøre kunst- og kulturaktører som har god tilgjengelighet for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Det som er nødvendig for noen, er bra for alle

Forskning viser at mennesker med nedsatt funksjonsevne deltar mindre på kulturarrangementer på grunn av mangelfull informasjon om tilgjengelighet og usikkerhet rundt hvor godt arrangement er tilrettelagt. Lov om likestilling og diskriminering skal bidra til nedbygging av samfunnsskapte barrierer for funksjonshemmede og hindre at det skapes nye.

- Like muligheter for alle
- Økt tilgjengelighet
- Mer inkluderende
- Mer lønnsomt for kulturarrangør med flere publikummere og godt omdømme

Bli sertifisert

Tilgjengelighetsmerket passer for alle kunst- og kulturaktører - enten man er stor eller liten, institusjon eller organisasjon, festival eller helårsarrangør. For å bli sertifisert må kulturaktøren ha gjennomført opplæring og ha tydelig informasjon om tilgjengelighet på sin nettside.

Slik blir man sertifisert:

Gjennomfør opplæring i egen virksomhet i form av kurs fra Norske Kulturarrangører. Kurset har en varighet på ca. tre timer og kan gjennomføres både fysisk og digitalt. Flest mulig fra organisasjonen bør delta på kurset, og følgende roller må minimum gjennomføre opplæringen: daglig leder/leder, ledere og medlemmer av produksjonsteam og andre involvert i avvikling av arrangementer, samt kommunikasjonsansvarlig. Fysiske kurs avholdes hos arrangør.

Kartlegg tilgjengelighet i egen virksomhet og sett opp handlingsplan med tiltak som kan forbedre tilgjengeligheten. Norske Kulturarrangører bidrar med rådgivning underveis i prosessen.

Informasjon om tilgjengelighet utarbeides og synliggjøres på virksomhetens nettside. Sertifiseringen skal fullføres innen tre måneder etter gjennomført kurs. Ved behov for mer tid kan dette avtales med Norske Kulturarrangører.

[Tilgjengelighetsmerket - Norske Kulturarrangører](#)

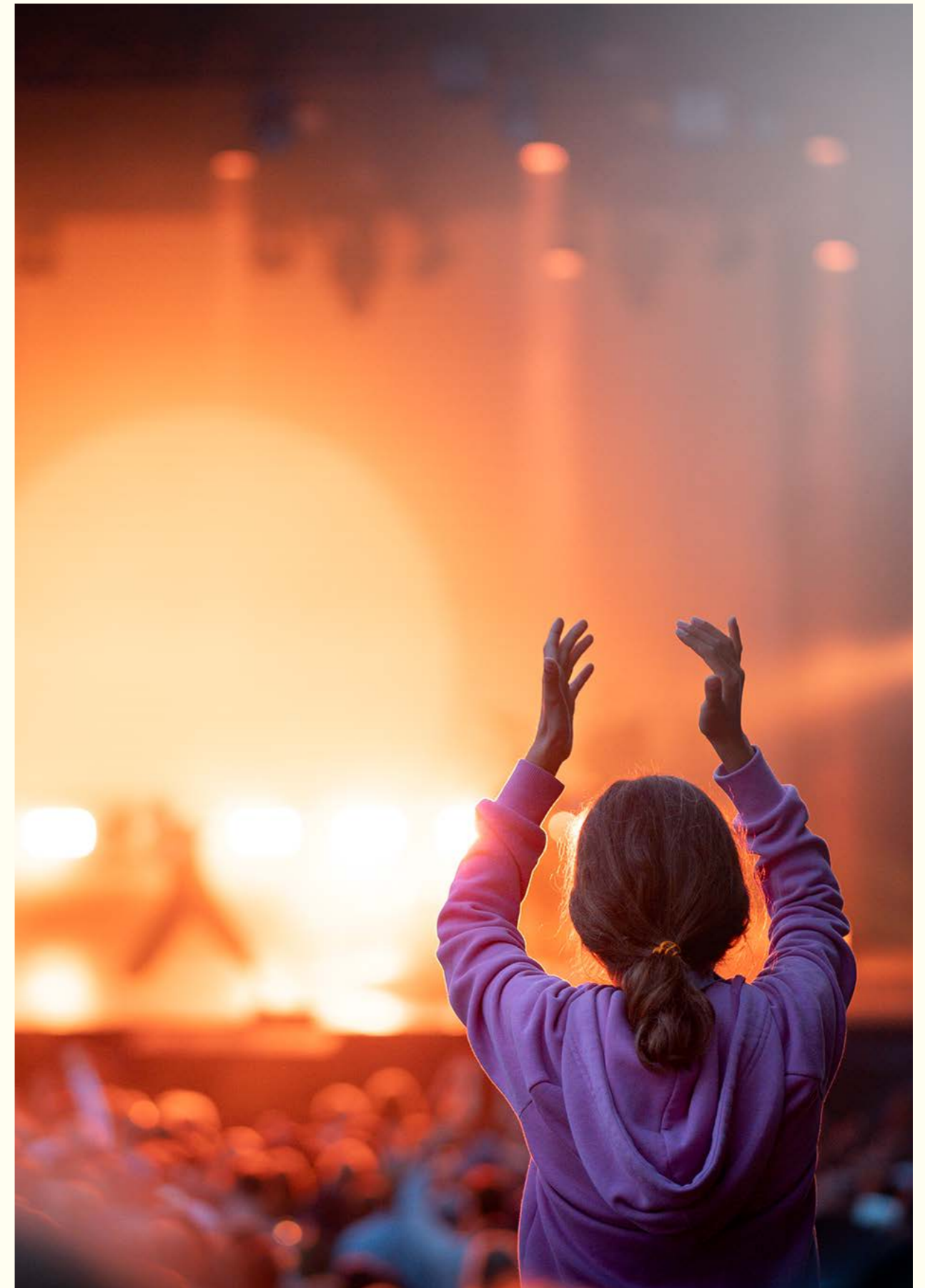

Foto: Frank Surdal
Mablisfestivalen

Sluttord

Mange kulturorganisasjoner har arrangementer i gamle bygninger, eller de arrangerer festivaler på utendørsområder. Og for noen kan det kanskje virke som om det er umulig å legge til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal kunne delta.

I de fleste tilfeller handler det om holdningsendring. Fokuser på mulighetene i stedet for problemene. Tilgjengelighetshåndboka er ment å være en veileder i arbeidet med å bedre tilgjengelighet. Planlegging, kompetanseheving, samhandling, kommunikasjon og informasjon er grunnlaget for et godt arrangement.

Tilretteleggingen som gjøres er bra for alle og svært nødvendig for noen. Bedre tilgjengelighet på kulturarrangement er også god organisasjonsutvikling. Gevinsten er et godt omdømme, muligheten for økte publikumstall og nye publikumsgrupper. Et godt vertskap som ivaretar sitt publikum og er med på å skape trygghet og gode opplevelser for alle.

Lykke til med det viktige arbeidet!

Foto: Jane Lool
Arrangørkonferansen 2025

Organisering

Prosjektet eies av Norske Kulturarrangører.

Prosjektleder

Marte Øslebø Knutsen (revidert utgave)

Ressursgruppa

Norske Kulturarrangører, Anders Tangen

Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Nordland, Nicholas D. Williams

Olavsfestdagene, Joakim Weibull

Festspillene i Nord-Norge, Eirin Hammari

FFO, Ståle Normann

Deltasenteret, Kristin Bille

Samarbeidspartnere

Attitude is Everything

Deltasenteret

Extrastiftelsen

Unge funksjonshemmede

FFO Funksjonshemmedes fellesorganisasjon

SAFO Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner

Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne i fylker og kommuner

Balansekunst

Kulturrom

Norske Kulturarrangører

Norske Kulturarrangører (NKA) er landets største interesse- og kompetanseorganisasjon for kulturarrangører og representerer en stadig økende medlemsmasse på over 500 unike medlemmer.

Landets kulturarrangører er en mangfoldig gruppering av store og små, frivillige drevne organisasjoner og store kommersielle foretak. I by og bygd jobber disse hver dag for at det norske publikum skal få oppleve kunst og kultur på sine scener. Uansett hva slags sted som er arena, eller hvilken kunstner som står på scenen. Om scenen er inne eller ute, liten eller stor, ukjent eller anerkjent. Gode kulturopplevelser trenger gode arrangører og NKA arbeider hver dag for å gi norske kulturarrangører et tilbud som gjør dem i stand til å utvikle seg og være dyktige arrangører over tid, som gir dem gode rammebetingelser for å drive kulturvirksomhet, samt bidrar til å øke profesjonaliteten i arrangørledet.

NKA legger til rette for kompetansedeling og nettverksbygging i arrangørbransjen, og for å skape arenaer der arrangører kan møtes for å lære av hverandre. NKA tilbyr faglig opplæringsmateriell, kursing, veiledning og rådgivning for sine medlemmer. Som medlems-service hjelper NKA arrangørene med juridiske tjenester, informasjonstiltak, støtte- og utvekslingsordninger, fordelaktige medlemsavtaler, samt å samle inn og spre kunnskap om arrangørvirksomhet i bred forstand.

FN-konvensjonen

Artikkel 1.

Formål

Denne konvensjon har som formål å fremme, verne om og sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne full og likeverdig rett til å nyte alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter, og å fremme respekten for deres iboende verdighet.

Artikkel 9.

Tilgjengelighet

For at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal få et selvstendig liv og kunne delta fullt ut på alle livets områder, skal partene treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne på lik linje med andre får tilgang til det fysiske miljøet, til transport, til informasjon og kommunikasjon, herunder informasjons- og kommunikasjonsteknologi og – systemer, og til andre tilbud og tjenester som er åpne for eller tilbys allmennheten, både i byene og i distriktene.

Artikkel 30.

Deltakelse i kulturliv, fritidsaktiviteter, fornøyer og idrett.

1. Partene erkjenner at mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til å delta i det kulturelle liv på lik linje med andre, og skal treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne.

- a) har tilgang til kulturtilbud i tilgjengelige formater,
- b) har tilgang til fjernsynsprogrammer, filmer, teateroppsetninger og andre kulturaktiviteter, i tilgjengelige formater,
- c) har tilgang til steder som tilbyr kulturell framføring eller kulturelle tjenester, slik som teatre, museer, kinoer, biblioteker og reiselivstjenester, og så langt det er mulig har tilgang til minnesmerker og steder av nasjonal kulturell betydning.

2. Partene skal treffe hensiktsmessige tiltak for å gi mennesker med nedsatt funksjonsevne mulighet til å utvikle og utnytte sine kreative, kunstneriske og intellektuelle evner, ikke bare av hensyn til seg selv, men også til berikelse for samfunnet.

3. Partene skal treffe alle hensiktsmessige tiltak i samsvar med internasjonal rett for å sikre at lovverk som beskytter immaterielle rettigheter, ikke utgjør en urimelig eller diskriminerende barriere for at mennesker med nedsatt funksjonsevne kan få tilgang til kulturtilbud.

4. Mennesker med nedsatt funksjonsevne skal på lik linje med andre ha rett til anerkjennelse av og støtte til sin spesielle kulturelle og språklige identitet, herunder tegn- og språk og døvekultur.

5. For å gjøre det mulig for mennesker med nedsatt funksjonsevne å delta på lik linje med andre i fritids-, fornøyses- og idrettsaktiviteter, skal partene treffe hensiktsmessige tiltak for:

- a) å oppmuntre til og fremme deltakelse for mennesker med nedsatt funksjonsevne i vanlige idrettsaktiviteter på alle nivåer, så langt det overhodet er mulig,
- b) å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne har mulighet for å arrangere, utvikle og delta i idretts- og fritidsaktiviteter spesielt beregnet på dem, og for dette formål oppmuntre til at de tilbys hensiktsmessig instruksjon, trening og ressurser, på lik linje med andre,
- c) å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne har tilgang til arenaer for idrettsaktiviteter, fritidsaktiviteter og reiseliv,
- d) å sikre at barn med nedsatt funksjonsevne har samme mulighet som andre barn til å delta i lek, fornøyer, fritidsaktiviteter og idrettsaktiviteter, også de aktiviteter som finner sted i skolen,
- e) å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne har tilgang til tjenester fra dem som har ansvar for å organisere fritids-, reiselivs-, fornøyses- og idrettsaktiviteter.

